

УДК 378.147

А.М. Шахман,
асистент,
Одеський національний
політехнічний
університет
e-mail:
anshakhman@mail.ru

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

А.М. Шахман. Впровадження інтерактивних методів навчання. Розглянуті особливості організації навчального процесу з використанням інтерактивних методів для підвищення ефективності навчання.

A.N. Shakhman. The introduction of interactive teaching methods. Considered special features of the educational process with the use of interactive methods to improve effectiveness of studies.

Вступ. Успіх освітнього процесу залежить від правильного визначення мети, змісту і методів навчання. Обираючи оптимальний метод, суспільство має бути впевненим, що найкоротшим шляхом отримає бажаний результат. Педагогічний досвід передбачає велику кількість методів навчальної діяльності. Але неперервне ускладнення завдань і поява нових можливостей вимагає постійного оновлення методів їх розв'язання. У зв'язку з цим удосконалення методів навчання є однією з найактуальніших проблем освіти.

Зрозуміло, що інформаційний бум межі ХХ-ХХІ століть змушує вирішувати проблему рівноваги між зростаючим потоком знань та здатністю людини їх засвоювати. На сучасному етапі розвитку освіти в Україні домінуючою в організації навчально-виховного процесу стає переорієнтація стратегії навчання на обдарованість, здібності, інтереси особистості.

На основі аналізу прогресивного досвіду найважливішими питаннями розробки ефективного навчального процесу є заохочення критичного мислення, активізація внутрішньої енергії, створення сприятливого організаційного середовища, зосередження на розвитку потенційних талантів, використання інтерактивних методів.

Інтерактивні методи навчання створюють необхідні умови як для становлення і розвитку компетентностей студентів, так і для розвитку й виховання особистості активних громадян із відповідною системою цінностей. Крім того, інтерактивні методи навчання дають можливість

подолати кризу мотивації навчання, яка стала головною проблемою останніх років.

Матеріал і результати дослідження. Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації навчальної діяльності, одна із цілей якої – забезпечення комфортних умов, за яких кожен студент відчував би свої успіхи, інтелектуальну спроможність, продуктивність навчання, виключення домінування однієї думки над іншою. Особливо ефективним воно є в галузях та розв’язанні таких завдань, де ще не існує готових засобів діяльності.

Але більшість педагогів до сьогодні будують заняття за традиційною структурою, де переважають пасивні форми роботи студентів. Негативним фактором є не стільки самі елементи структури, а те що на цих заняттях студенти пасивні, в переважній більшості отримують готові знання, а заняття ведеться у формі монологу викладача. Якщо такий підхід здійснювати постійно або протягом тривалого часу, то зазвичай отримують такі негативні наслідки, як нездатність студентів до аналізу і до самостійного осмислення інформації та неспроможність приймати самостійні рішення. Шляхом виходу з цього становища є особистісне спрямування навчально-виховного процесу. Для включення особистості в освітній процес, вона повинна побачити в ньому свою значимість, мотиви власної діяльності. [5]

У психолого-педагогічному плані основні тенденції удосконалення освітніх технологій характеризуються переходом:

- від навчання як функції запам’ятовування до навчання як процесу розумового розвитку, який дозволяє використовувати засвоєне;
- від часто асоціативної, статичної моделі знань до динамічно структурованих систем розумових дій;
- від орієнтації на середнього студента до диференційованих індивідуальних програм;
- від зовнішньої мотивації навчання до внутрішньої морально-вольової регуляції. [1]

Роль викладача повинна бути достатньо гнучкою, оскільки він стає координатором, постійно ведучи й підтримуючи студентів, але не завжди домінуючи над ними; носієм інформації на тому етапі заняття, коли студентам потрібні вихідні дані; консультантом, коли необхідні пояснення до завдань або виправлення помилок; організатором, коли необхідно переходити від одного етапу заняття до іншого; спостерігачем, тоді коли студенти самостійно виконують певні завдання в парах і групах. [2]

Застосування інтерактивних технологій вимагає старанної підготовки викладача і студентів. Вони повинні навчитися успішно спілкуватися, висловлювати власні думки, переконувати й бути переконливими й толерантними, розуміти інших, ставити запитання й відповідати на них. Для

ефективного застосування інтерактивного навчання, зокрема, для того щоб охопити весь необхідний матеріал і глибоко його вивчити, педагог повинен старанно планувати свою роботу:

- глибоко вивчити і продумати матеріал;
- старанно спланувати і розробити заняття: визначити хронометраж, ролі учасників, підготувати питання і можливі відповіді, виробити критерії оцінки ефективності заняття;
- мотивувати студентів до вивчення шляхом добору найцікавіших для студентів випадків, проблем; оголошення очікуваних результатів (цілей) заняття і критеріїв оцінки роботи студентів;
- передбачити методи для привернення уваги студентів, налаштування їх на роботу, підтримання дисципліни, необхідної для нормальної роботи аудиторії. [4]

Накопичений в Україні та за кордоном досвід засвідчує, що інтерактивні методи навчання сприяють інтенсифікації навчального процесу та активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Це виявляється у необхідності:

- аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу й тому зробити засвоєння знань більш доступним;
- самостійно знаходити можливі ресурси для вирішення проблеми;
- виробляти стратегію досягнення цілей та планувати конкретні дії;
- навчитись формулювати власну думку, правильно її виражати, доводити власну точку зору, аргументувати й дискутувати;
- навчитись слухати іншу людину, поважати альтернативну думку;
- моделювати різні соціальні ситуації, збагачувати власний соціальний досвід через включення в різні життєві ситуації і переживати їх;
- вчитись будувати конструктивні відносини в групі, визначати своє місце в ній, уникати конфліктів, розв'язувати їх, шукати компроміси, прагнути діалогу;
- знаходити спільне розв'язання проблеми;
- розвивати вміння проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих задумів.

Переваги інтерактивного навчання спонукають науковців та викладачів до теоретичних узагальнень, накопичення досвіду, його застосування у процесі фахової підготовки студентів. [3]

Інтерактивні методи роботи сприяють розвитку у студентів ініціативи, незалежності уяви, самодисципліни, співпраці з іншими студентами. Вони стимулюють у студентів когнітивні процеси, залучають до активної участі у процесі навчання, заохочують їх працювати разом, висловлювати свої думки, виражати почуття і використовувати свій досвід, бути відповідальним за своє навчання.

Висновки. Для навчання важливі всі рівні пізнання й усі види методик. Але детальне вивчення інтерактивних методів дає можливість побачити, що їх неодмінною складовою є пасивні методи. Сильні і слабкі сторони пасивного й активного навчання надано у вигляді таблиці, яка може бути використана при виборі одного з методів (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика методів навчання [5]

Критерії порівняння	Пасивне навчання	Інтерактивне навчання
1. Обсяг інформації	За короткий проміжок часу можна пройти великий обсяг інформації	Невеликий обсяг інформації потребує значного часу
2. Глибина вивчення змісту	Як правило, досягається тільки на рівні знання й розуміння	Студенти засвоюють усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінку)
3. Відсоток засвоєння	Як правило, невисокий	Як правило, високий
4. Контроль над процесом навчання	Викладач добре контролює обсяг і глибину вивчення, час і хід навчання. Результати роботи студентів передбачувані	Викладач має менший контроль над обсягом і глибиною вивчення, часом і перебігом навчання. Результати роботи тих, хто навчається, менш передбачувані
5. Роль особистості педагога	Особистісні якості педагога залишаються в тіні, він виступає як джерело знань	Педагог сильніше розкривається перед студентами, виступає як лідер, організатор
6. Роль студентів	Пасивна; студенти не приймають важливих рішень щодо процесу навчання	Активна; студенти приймають важливі рішення стосовно процесу навчання
7. Джерело мотивації навчання	Зовнішнє (оцінки, педагог, батьки, суспільство)	Внутрішнє (мотиви самого студента)

Отже, викладач може обрати тип навчання залежно від завдань і умов роботи. Як правило, сучасна система навчання вимагає від викладача охоплення великого обсягу інформації і зорієнтована на рівні “знання” й

“розуміння”. Це змушує педагога до використання переважно пасивного навчання. Були часи, коли викладач мав можливість передати студентам весь обсяг відомої на той час інформації з будь-якого предмета. Тоді використання пасивних методик було виправдане. У сучасному ж світі неможливо одній людині знати все навіть в окремій галузі знання. Студентам потрібні інші навички: думати, розуміти сутність речей, осмислювати ідеї й концепції і вміти шукати потрібну інформацію, тлумачити її й застосовувати за конкретних умов. Саме цьому й сприяє використання інтерактивних методів навчання.

Сьогодні реальним є принцип варіативності побудови моделі педагогічного процесу. Важливою є організація своєрідного діалогу різноманітних педагогічних систем і технологій. Для цього викладачу необхідно орієнтуватися у досить широкому спектрі інноваційних технологій, наукових шкіл, напрямків.

Література

1. Голобородько Є.П. Загальні питання інтерактивного навчання [Текст] / Інтерактивне навчання: досвід впровадження. – Херсон: «Олді-Плюс», 2000. – С. 3–7.
2. Кудрявцева В.Ф. Методи інтерактивної роботи [Текст] / Інтерактивне навчання: досвід впровадження. – Херсон: «Олді-Плюс», 2000. – С. 35–38.
3. Лалак Н.В. Інтерактивна модель навчання студентів: проблеми та перспективи [Текст] / Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2011. – № 20. – С. 69–70.
4. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання [Текст] : наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.: іл.
5. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання [Текст] : збірник / Г. О. Сиротенко Х.: Видав гр. “Основа”, 2003. – 80 с. – (Серія «Бібліотека журналу “Управління школою”»; Вип. 10).